

Megjelenik e' lap hetenkint egy-egy iven kétszer, csütörtök- és vasárnapon. Az előfizetési díj érte 's a' hetenkint egyszer megjelenni szokott Egyházi literaturai lap'-ért együtt, postán 5 frt, helyben 4 frt p. Előfizethetni a' cs. kir. postahivataloknál, úgy a' szerkesztőségénél is, Budán a' várban, sz. György' térén, gr. Teleki-házban, 's Pesten Hartleben és Altenburger könyvtáraknál, a' váczi utcában.

TARTALOM: Tanuló gyermekek' nyiltsága- és nyiltszívűségéről. II. Nagy Márton. — Szabolcsi estvék. IV. — Egyházi tudósítások. — Hirfűzér.

Tanuló gyermekek'

nyiltsága- és nyiltszívűségéről.

II.

Azon szép tulajdonok közé, melyeket a' tanító-
nak tanítványai közt ápolni kötelessége, haugyan nem
csupán tanító, de egyszersmind nevelő is akar és ifju-
sággépző, a' szó' teljes értelmében lenni, nagy mér-
tékben tartozik a' nyiltság és nyiltszívűség is. A' gyer-
mekek a' tanodában arról, a' mi saját belátásuk sze-
rint igaz, és szép, és becsületes, egymás közt és tani-
tójokkal szabadon, nyíltan, vidáman és örömet be-
széljenek; úgy nyilatkozzanak, a' mint gondolkodnak és
éreznek; határozottan akarják, a' mit kívánnak, és
bátran tegyék, a' mi jó. — Nyiltságra kell a' tanító-
nak tanítványait szoktatni, vagy, ha azt már magukkal
hozták, bennök megtartani; mert az, (valamint a' kut,
ha a' forrás' nyilását beiszapolják,) az ócsárlás, a' szol-
gai félelem, kérdőre vonás, dorgálás és büntetés, a'
kiállott rossz bánás miatti szégyen, gyalázás és több
effélék által igen könnyen kiapad. — Néhány szert ki-
vának a' tanítók' kezeibe nyujtani, melyeket e' célra
jól használhatnak, 's hasznukra fordíthatnak. Sokáig
gondolkodtam fölöttük; mások és saját tapasztalatai-
mat vevén segédül. Örömet megengedem, hogy azok
nem mindig, sem mindenütt alkalmazhatók, 's hogy
egyéb hasonló hivatásu férfiak más uton épen olly jól,
vagy talán még könnyebben célhoz képesek jutni. Nem
is célom valami tökéletest fölhozni: mert hiszen, ki
az, a' ki ollyasmit követelhetne? Egyedüli szándékom,
egy pár észrevétellel járulni a' kisdetek' erkölcsi javá-
nak előmozdítására.

A' gyermekek annál nyiltabbak szüléik iránt, mi-
nél kevésb okuk van azoktól, akár a' meggondolatlan
harag, akár a' korlátlan szigorúság és keménység mi-

ELSŐ FÉLÉV.

att félni. Óvakodjék tehát a' tanító is, a' szüléken okul-
ván, a' harag-, bosszúság-, elkeserültség-, hirtelen
föllobbanás- és szigorúságtól. — Ne legyen csak oka a'
gyermeknek tartani tőle, hogy pusztá meggondolatlanság-
vagy tudatlanságból származott hibája miatt valamely
érzékeny, 's egyedül a' rossz akarat' büntetéseül te-
kinthető kellemetlenség váraozik rá, úgy bizonyosan
nyílt leend, és lelkét tanítója előtt szabadon és min-
den félelem nélkül működteti. Épen azért nyiltabb a'
gyermek anyja, mintsem atyja iránt; minthogy anyjá-
tól kevésbbé fél, hogysem atyjától. Ellenkező esetek
igen ritkák.

Tapasztalás tanítja, hogy maguk a' felnőtt embe-
rek is nyíltak az ollyanok iránt, kikről meg vannak
győződve, hogy őket szeretik, 's hogy még az elkö-
vetett vétség által sem irtathatik ki szeretetök. Ha te-
hát a' tanító a' gyermekeknek azon nyiltságát, mely-
lyet a' szülői házból magukkal hoztak a' tanodába,
megnyerni 's föntartani akarja, tegye magát a' szü-
lék' helyzetébe, és kövesse azok' nyomdokait. A'
kezdetben mutatkozó bátortalság és szótlanság csak
csekély ideig tartó, 's leginkább a' beléjük öntött féle-
lemből származik, mely az által keletkezik leginkább,
ha a' szülék vagy testvérek effélékkel ijesztgetik a' gyer-
meket: 'Várj! menj csak az iskolába; majd elévesz a'
tanító' stb. Nyájas beszélgetések, mérsékelt dicséret-
és helyeslések, bátorítások, kis tréfálgatások, rövid
történetké' elbeszélése, ígérek, kis ajándékok, ese-
tek iránti szives részvét 's több effélék által vivja ki
magának a' tanító a' bizodalmat. Az a' felőli meggyő-
ződés pedig, hogy a' tanító jó, 's hogy az olly kegyet-
len, millyennek őt előttük festék, nem lehet, teszi szí-
veiket nyiltakká, 's iránta épen olly bizodalmassá, mint
a' szülék iránt. Hogy ezen állításom igaz, saját tapaszt-
latom közül hozok rá föl egy példát. Egy kir. növelde-
ben a' nevelésem- és fölügyelésemre bizott több jeles
ifju közül a' tanító kettőt bizonyos eset miatt kérdőre
vont: de ők nyilatkozni épen nem akarának; én a' ver-
sengést hallván, közéjük menék, és nyájasan, de mégis
tekintélylyel szólítám föl a' két vonakodó ifjat a' nyi-

latkozásra; ezek fölszólításomra válaszolák: „Praefectus urnak igen, őszintén megvallunk mindent; de...nek soha sem.” És úgy lön, mint ígérék. A' jó bánásmód mindenre képes rábírní, 's vezetni valamint a' gyermeket, úgy az ifjat is*); de durva bánásmód soha sem. És nem volt idő, mellyben a' nyíltság-hiányért megrovást érdemelhettek volna.

A' gyermek mindig legnyiltabb vérei és játszótársai iránt. Ez akkor tetszik ki leginkább, midőn egymás közt szóvitáznak, vagy valamit véghezvinni akarnak; ekkor mindegyik magának igyekszik kivívni az igazságot. Hason szóváltások engedtetethetnek a' tanuló-órák' folytatában is; de csak a' kisebbek közt, a' tanító és tanulók' pihenésének színe alatt. Pillanatnyi munkaszünetek szolgálhatnak a' fölbátorító beszélgetésekre; mellyek mindazonáltal korlátok közt történjenek. Ekkor kérdezősködhethet a' tanító tanítványainak véleményei fölött, 's a' vetélkedést bennök fölizgathatja, valljon képes-e valamellyik valami okosat fölhozni. Szabadon is engedheti őket egymás közt beszélgetni; azután pedig egyik- vagy másikat megkérdezheti az iránt, a' miről beszélgettek, 's fölötte eligazító ítéletet hozhat.

Mindaddig, míg be nem bizonyul, hogy a' tanulók csakugyan folyvást illetlenek-, rosszak- és hazugoknak mutatják magukat, a' megszégyenítés-, megrovás-, szidás-, dorgálás- és több effélékhez nem kell kezdeni. Helytelen nyilatkozás miatt egyik se bűnhődjék, de a' tanulók által se gunyoltassék ki; se szemrehányások ne tétessenek: mert egy illy alkalommal megszégyenült kebel örökre zárva maradhat. A' hibás nyilatkozatot minden ócsárlás nélkül igazítsa utba; csejélje föl azt helyessel, és adja hozzá a' beli reményét, hogy ez máskor nem történendik.

A' kör, mellynek belsejében nyíltszivűségnek kell honolni, egyedüli élete a' tanodának, és mi azzal kapcsolatban áll. A' tanító soha, távolról se érintse a' gyöngédebb természetű, például a' házi és családi viszonyokat. Kérdezzen és beszéljen olly dolgokról, mellyek a' gyermeknek soha se szolgáltatassanak azon gyanura okot, hogy őt a' tanító nem jó végből kérdezi. Beszédét soha ollyas tárgyakra ne vezesse, mellyek' tudása a' gyermeket szégyen-, félelem- és aggodalommal tölthetné be. Szintugy őrizkedjék a' kitérésektől is, melyeket a' gyermek hamar észrevesz, és máskor hasonló esetben hallgatással mellőzi a' legérdekesb kérdésre

*) Kivéve a' jó bánásmód által sem vezethető rossz gyermekeket és ifjakat. Hogy pedig illyenek is, vannak, azt a' legjobb nevelő' fáradozásainak is, olykor és némelyekre nézve; siker nélkül maradása bizonyítja.

Szerk.

adandó feleletet is. Valamig a' tanító a' tanodaéletet mindnyájánál föntartja, mindaddig nyíltan találja tanítványait a' barátságos beszélgetések közt. Hagyja helyben félig-meddig a' gyermekek' nem egészen hibás véleményeit, igazolásait, feleleteit 'stb., és mondja például: „neked is egy kis részben igazad van; te is majd eltaláltad; neked is igazad lenne, ha' „'stb. De a' gyermekre hibás vagy hiányos állításaért rámondolni, effélékpen: „hallgass; ne locsogj olly ostobául; te mit sem tudsz; te sz...r vagy' „'stb.; lehetetlen, hogy az illy feleletek által el ne némitsuk a' legőszintébb gyermekeket is. A' hibás és hiányos állítást szeliden kell kiigazítani, a' jót pedig érdemileg dicsérni, 's a' dicsérés által fölvidámitni.

Nyíltságra ébresztheti a' tanító tanítványait sokszor az által is, ha szent kötelességökül teszi, hogy úgy beszéljenek, a' mint gondolkodnak, főkép midőn kérdeztenek. Erre igen czélszerűen hozhatni föl a' gyermek Jézus' példáját is a' templomban, és egyéb szent történeteket. A' hazugságot, álnokságot, tetteit 'stb., mint a' legutálatosabb és legvétkesb undokságot kell előttök ábrázolni, mellyek miatt az embernek magát Isten és lelkismerete előtt leginkább kell szégyenlenie. A' gyermek' hazugsága soha sem szokott titokban maradni; többnyire napfényre jön az, és a' tetteit és gonosz hallgatagságot szemeiből kiolvashatni. Nyíltszivűség jele az erényes lélek- és tiszta szívné, mellybe a' szón és viseleten át, miként ablakon keresztül a' szobába, úgy tekinthetni. Becsületül és ékességül szolgálhat tehát a' gyermeknek a' nyíltszivűség. Csupán a' gonosznak volna oka magát erőtetni és aggodalmasan fontolóra venni, hol és mennyit kelljen beszélnie, hogy a' rosszat eltitkolja, és ez jónak látszassék. Egyszersmind használhatja a' tanító a' nyíltszivűséget, mint erényeszközt, és mondhatja, milly nagy szerencse nyíltszivűnek lenni; a' gyermek- és ifjunak ezt soha sem kellene elfelejteni, hanem szüntelen jót gondolni-, beszélni- és cselekednie; hogy kinzó helyzet- és aggasztó zavarba soha se jöjjön, belsejét félénken soha el ne zárja, melly Isten előtt a' nélkül is tárva áll. Fölbátorithatja a' tanító tanítványát, ha elmondja, milly sok örömet szerez a' nyíltszivűség, mennyi barátságot, bizodalmat és szeretetet gerjeszt mások iránt. Ellenben elébe terjesztheti gondolkozásmódja' vétkes eltitkolásának utálatosságát; melly annyira visszataszítja és nem-tetszővé teszi az embert; úgy, hogy némi előítélettel töltesse be az ember a' titkolódzó iránt, ha mindjárt előitélete olykor alaptalan volna is. — Fölbátorithatja és nyíltszivűségre serkentheti a' tanító tanítványait az által is, ha a' legőszintébb gyermekkel legtöbbet és legbarátságosab-

ban beszél, 's iránta nagyobb tetszését mutatja. A' körülmények' kedvezése mellett jutalmakhoz is folyamodhatik. Ha pedig a' komolyabb kedélyü, daczosabb indulatu és szóvalan gyermekekre ez által sem hathat, akkor fordítsa beszédét hozzájuk, és ekkép keresen módot, azokat nyíltság-, beszélés- és őszinteségre szoktatni. Néha ekkép szólíthatja meg őket: 'Fi-aim, legyetek nyíltak; szóljatok úgy, a' mint gondolkodtok; mondjátok ki, mi belsőtökben van.... Azért nem kell megijednetek; nyilatkozzatok szabadon; a' mit akartok, tártjátok föl; hol és mi a' hibátok; ne gondolkodjatok sokáig, mondjátok ki hamar és szabadon' stb. ¹⁾ Ha ekképen sem vehetni rá a' gyermeket, hogy nyíltan szóljon, akkor alkalmasint az elmegyengesség oka, vagy a' nagy félelem, vagy vele született közönnyőség, vagy ferde szoktatás a' szülői házból. De ha nem ér is célzt mindenkinél illy bánásmóddal a' tanító: megnyeri mindazáltal nagyobb részét tanítványinak; és ezzel megelégedhetik, 's örvendhet, hogy a' nyílt szív által életet, munkásságot és éberséget élesztett tanodájában. Kik előmenetelre törekeshetnek, azok a' keserű foglalatosságot kellemesen és kedvesen végzik, bátrak és jó kedvűek, 's az egész tanodának vidám tekintet szereznek.

Mi eddig a' nyíltságról általánosan mondatott, abból még ki nem tetszhetik egész bizonyossággal: mikor van helye különösen a' gyermeknél az annyiszor említett nyíltságnak; valljon az úgy nevezett leczkék' fölmondása és kikérdezések közt-e, vagy a' vétség fölötti vallomásoknál. Valamint mindenütt, úgy itt is módosításokon mennek keresztül az efféle szabályok alkalmazáskor. Mindenesetre mutatkozik nyíltság már a' tanítás' ideje, leczkék' fölmondása és kikérdezések alatt is, vagy a' föladata irásbeli gyakorlás' kiigazításakor: midőn tudnillik a' gyermekek bizodalmasan kérdezősködni, 's önmaguktól megvallják, értették-e a' magyarázást, vagy pedig magukat mentegetik, hogy az értelmezés' föl-nemfogása rajtuk még soha sem történt,

¹⁾ Épen midőn jelen észrevételeket írom, ismét új tapasztalat' tevésére nyílt előttem alkalom; mert hisz a' nevelési pályán ezerféle az illy esemény. Könyezve tér be hozzám, egy, igazgatásom alatt levő növendék. Kértem okát könyveinek; ő előbb csak könyvekkel válaszol, végre utóbb sirva mondja, hogy a' tanító előtt bevádoltatván, kérdőre vettetett; holott pedig mit sem tett, mint mondá. Én magam is, de atyailag, szólítám föl a' kis ártatlant, és ismétlé, hogy ő mit sem tett; és én tökéletesen hittem neki: 's nem csalatkoztam; mert a' fiu csakugyan ártatlan volt.

Értek.

azért a' mondottak' ismétlését kérik. Nyíltság' jele az is, ha bátran, gyorsan és jó kedvvel felelnek; ha nyughatatlanul várják, míg a' sor rájuk kerül; ha a' tanító' utbaigazítását jóváhagyják: elismervén, hogy nekik a' munka nem sikerült, hogy a' föladata elmulasztották stb. Engedje a' tanító, ha zavar nélkül megtörténhetik, tanítványait néha szabadon mozogni, de a' nélkül, hogy a' csendet megzavarják. Engedje meg, hogy kibeszélhessék magukat; ²⁾ ovakodják az éretlen ócsárlások-, nyughatlanság-, harag-, szigorú feleletre vonás- és szidalmaktól, különösen pedig az elhamarkodott büntetéstől; valamint a' komolyabb, haragos és morgó kedélytől is. Hallottam gyermeket, általam felszólítottat, kinek illy komoly, és zordon kedélyü tanítója volt, szeretné-e a' csak imént nálam volt tanítót tanítójának? 'Jobban szeretném', felelé, 'mint a' mostanit; mert ez jó kedvü, tanítóm pedig mindig haragos és dörmögő.' Mindig nyájasság és kimélet kísérje a' tanító' tanítását, hogy nyájas és jó szeszélyü beszéde minden tanulót fölelevenítsen, beléjük életet öntsen; a' tanítás' folytában gyakran szólíttassanak föl, majd egyenkint, majd egész padonkint, majd becsületösztonból, majd bátorságra ébresztés végett. Engedje meg a' tanító, hogy minden gyermek, ha van rá alkalom, előadhassa mentegetődzésének okait, hogy elmondhassa beszéde- és cselekedetének alapjait, 's hogy kibeszélhesse magát. Ekkép nyerhetni meg a' tanodában a' nyíltságot az oktatás' céljára nézve. A' különféle tanmódok' bölcs alkalmazása, az elő- és utánmon' ás' változtatása, a' syntheticai tanmódnak az erotematicaival egyesítése, sőt maga az előadási hang is, például a' hév, élénkség, tanítói méltóság, nyájasság és szilárdság, képesek nyíltságot előteremteni, különösen pedig a' szoktatás által a' gyermekben azt meghonosítani.

Egyenlitse ki a' tanító a' gyermek' vétségét és kihágásait, mellyek sokszor megfeddés nélkül ki nem egyenlithetnek. Mert olykor a' gyermek örömet hazugságban keresi menhelyét, 's azok, kiknek tanulul kellene föllépnie, tudatlanságukkal beszél ki magukat. Néha hiúságuk' áldozataiul esnek a' gyermekek, és elpirulással vallják be hibáikat; de sokszor azokat makacsul tagadják is. Tanítónak a' kifürkészésben szemesnek kell lennie. Sokszor a' megvalósításra sincs szükség, és mégis alkalmas utbaigazítás és tanítást adhat. Ha pedig elvén fogva akarjuk, hogy a' gyermek nyíltan szóljon: akkor az egész tanodára nézve szolgáljon elv gyanánt, hogy ha valamely gyer-

²⁾ Mit azonban csak a' kisebbeknél akarok értetni. Értek.

mek elkövetett hibáját megismeri és okulni akar, 's hozzá teszi, mikép ő azt többé nem fogja cselekedni, vagy hogy jóvá teszi rossz tettét és magát megjobbítandja 'stb., az ilyennek vétségére szabott büntetés engedtessek el. Ellenben, ha valamelyik a' tanító' felszólítására hibáját tagadná, 's a' tanító a' gyermek' vétsége felől mit sem kételkedhetik, és így szükségkép büntetésre kerül a' dolog: az olly gyermek kétszereesen bűnhődjék; először a' vétségért, azután a' hazugságért. Azonban vigyázni kell, nehogy a' büntetés tulságos legyen, és szomorubb következéseket vonjon maga után. Figyelemmel kell egyszersmind lenni a' gyermek' kedélye- és sajátságaira; mellyek kisebb-nagyobb mértékben az okos tanítónak mindenkor vezetői és irányt-adói maradnak. Nagy Márton, gymnasiumi igazgató.

Szabolcsi estvék.

IV.

Nincs olly tartós borulat, hogy végre rá ki ne derülne. A' lelkipásztorság' legrogösebb pályáján is jut az embernek néha egy pár örömtelt és lélekemelő pillanat, melly minden kiszenvedett but 's nyomort elfelejtet. — Lelkünk olykor, ha buzgalmunk a' hit' győzedelmét kivívtá, mintegy megdicsőülten, mennyei örömben kéjeleg; élvezve az Istenbeni bizodalom edzette kitűrés' jutalmát, ama' lelki vigasztalást és erősséget, az erénynek azon jutalmazó öntudatát, melly annyi dicsőülteket vezetett a' világ fölött nyert győzedelemre és Istennek birtokára; minket pedig itt alant hasonló küzdelemre lelkesít, hasonlóképen boldogítandó. 'S nem dicső és lélekemelő-e, tudnunk, sőt éreznünk, hogy, mint Tárkányi éneklí:

„Még vannak e' szent ügynek Isteni...

Sebezve vivni még főlsegesebb.

Ha éltünk 's mit birtuk minden elvesz,

A' vesztesség is fényes győzelem lesz."

'S im azért e' csendes estve nem zajong kebelem; minden bajaimat elfelejteti a' nap' élvezete, melly a' lefolyt szomorú órákat ezuttal egy vig estvélylyel váltá föl.

Mindig azt tartottam, hogy azon ötven, a' catholica hitvallásnak más vallások fölötti előnyét kitüntető indokok közt, mellyeket legutóbb Schormann rendezett, a' legprakticusabb meggyőző ok az: hogy mióta Jézus' szent neve imádtatik, a' keresztény catholica hitet, és szentegyházat halála' óráján soha senki sem tagadta meg; kivévén talán némelly, a' kinpadon kimult

gonosztévőt; ki kétségbeesetten minden iránt, 's mindenről a' mi szent és isteni, lemondva, önmagát vetette a' kárhozatnak áldozatul: ellenben igen sokan elváltak 's vallották azt még olyanok is, kik egész életökben mások' eltérítésében buzgólkodtak. Mert ha ki valaha a' legjobb részt igyekszik választani, úgy bizonyosan végórája az, mellyben mindenki siet a' sirontuli boldogságát biztosítani; 's minthogy e' biztosság a' kath. hitben kínálkozik, nem késik azt meg is ragadni. Szerintem a' catholicismusnak főlsegesen kitűnő előnye ez, mellyet a' baloldalon kikürtölt proselytismus maga részéről fölláttani soha sem kísértett meg, 's a' protestantismus ellenünkben fölidézni mai napig képtelen. — Szent-m...i fiókegyházam' hiveinek száma nem rég Isten' kegyelméből két, az élet' végpartján megtért lélekkel növekedett. Az egyik egy idegen származásu ref. hahajdon, ki mintegy elfeledve halálos fájdalmait, kimulása előtt a' rég ohajtott és már megnyert isteni kegyelemmel eltelve, örömmel kiáltott föl: „Mindig ellenzeték éltemben e' lépésemet szülőim és rokonaim; most, midőn élni megszünök, 's minden elhagyott, senki sem ellenzi azt. Óh boldog én, hogy ohajtásom teljesül; már most nyugodtan halok meg.“ Másik egy jámbor családanya, ki a' hívő asszony által megszenteltetett. Mert miután, tett kötelezése szerint, minden gyermekeit (maga Luther' követője lévén) kath. hitben nevelte, önszavai szerint, legboldogítóbb lelki nyugalmat az őtezen szeretett családjával egyesítő, 's egyedül üdvezítő hitben reményli, 's nyugodtan nem halhat meg, valámig a' szentségek' fölvétele által a' boldog kimulás' malasztját meg nem nyerendi. És e' jámbornak — kiből szentegyházunknak a' vegyes-házasságok iránti türelme, száz más esetekhez hasonlólag, ki nem játszatott, reménye meg nem hiusztatott — életét tett szett az Istennek meghosszabbítani. Isten gyógyítsa meg őt; hogy nem sokára ünnepélyesithesse a' szövetséget, melly csak nem rég halálos fájdalmai közt is képes volt keblét boldogító nyugalommal és örömmel tölteni be. E' nap' becsét azonban — azonkívül, hogy mondott új hivemnek a' tiszta meggyőződés szülte választás után, és ajtatosan kért 's ohajtott isteni kegyelemnél fogva nyert hitbeli állhatatosságáról mai látogatásomkor újra meggyőződhetém, — egy ritka esemény emelé. Nekem legalább ollyasmit, hogy egy Calvint követő nemes, ki nőszülésekor szokott biztosítékot adni nem akart, elsőszülött fiógyermekét, ellentálló hatalmas rokonai' ellenére, önmaga ajánlja a' kath. hitre, és megkereszteltetni kérje, mint ez ma velem történt, látni, de hallani sem volt mind eddig szerencsém. Annál édesebb tehát e' napnak öröme, melly e' csendes estvémet ünneppé szenteli. Ked-